

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI**

TASDIQLAYMAN

**"Oilaviy tibbiyotda yo'tal, balg'am va qon tupurish bilan kechuvchi
kasalliklarni differentsiyal tashxislash va zamonaviy davolash" mavzusida
malaka oshirish kursi o'quv dasturi**

(o'qish muddati – 72 kredit)

Toshkent - 2023

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI

MINISTRY OF HEALTH OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN
TASHKENT MEDICAL ACADEMY

100109, Toshkent sh., Farobiy ko'chasi -2-uy. Tel.: (+998-78) 150-78-25, (+998-71) 214-83-11 Fax: (+998 78) 150 78 28
Website: www.tma.uz, e-mail: info@tma.uz

2023 yil "3" iyun

01-04221 - son

**Toshkent tibbiyot akademiyasi Ilmiy kengashining 2023-yil 31-maydag'i
11-sonli bayonnomasidan ko'chirma**

Ilmiy kengash raisi t.f.d., professor A.K.Shadmanov

Ilmiy kotib: t.f.d., professor G.A.Ismailova

Qatnashdilar: kengash a'zolari (71 kishi)

Kun tartibi:

4. O'quv, o'quv-uslubiy qo'llanmalar, monografiya va uslubiy tavsiyanomalar tasdig'i.

ESHITILDI:

Toshkent tibbiyot akademiyasi O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i F.X.Azizova so'zga chiqib, Vrachlar malakasini oshirish kafedrasi xodimlari R.K.Dadabayeva va O.A.Mirzabekovalar tomonidan o'zbek tili lotin alifbosida tayyorlagan «Oilaviy tibbiyotda yo'tal, balg'am va qon tupurish bilan kechuvchi kasalliklarni differetsial tashxislash va zamonaviy davolash» nomli (72-kredit soat) malaka oshirish o'quv dasturi bilan Ilmiy kengash a'zolarini tanishtirdi va tasdiqlash uchun ovozga qo'ydi.

QAROR QILINDI:

Toshkent tibbiyot akademiyasi Vrachlar malakasini oshirish kafedrasi xodimlari R.K.Dadabayeva va O.A.Mirzabekovalar tomonidan o'zbek tili lotin alifbosida tayyorlagan «Oilaviy tibbiyotda yo'tal, balg'am va qon tupurish bilan kechuvchi kasalliklarni differetsial tashxislash va zamonaviy davolash» nomli (72-kredit soat) malaka oshirish o'quv dasturi tasdiqlansin.

Ilmiy kotib

Ijrochi: Sh.Iskandarov
ID: 392966
Sana: 03.06.2023

G.Ismailova

1.KIRISH

1.1.Maqсад: Shifokorlar bilimlarini zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyat tamoyillariga asoslangan xalqaro ilmiy-amaliy ma'lumotlar bilan ularning malakaviy xarakteristikasiga mos holda oshirish.

1.2.Vazifalar: Mavzuli malaka oshirish o'quv jarayonini modulli tibbiy ta'lim tamoyili bo'yicha, zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyotga asoslangan xalqaro ilmiy-amaliy ma'lumotlarni davlat talablariga mos holda tuzilgan o'quv dasturi bo'yicha tizimli tashkillashtirish va birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida ko'rsatiladigan profilaktik, tashhislash va davolash uchun kerakli amaliy ko'nikmalarini mustaqil qo'llashga tayyorgarlikni shakllantirish.

1.3.Ta'lim oluvchilar kontingenti: oilaviy shifokorlik punktlari, qishloq va shahar oilaviy poliklinikalari, ko'p tarmoqli markaziy poliklinikalar terapevtlari, oilaviy shifokorlari va boshqa o'z bilimini takomillashtirishni rejalashtirgan shifokorlar.

1.4.Dasturning dolzarbliji

Oilaviy tibbiyotda shifokorlarning malakasi oshirish aholiga hozirgi davr talablariga mos ravishda zamonaviy, malakali sifatli tibbiy xizmat ko'rsatishni ta'minlaydi.

Sog'lijni saqlash tizimining butun dunyo bo'yicha rivojlanish tajribasi shuni ko'rsatadi, aholiga sifatli profilaktik yordam ko'rsatuvchi yuqori malakali oilaviy shifokorlar, terapevtlar va pediatrlardan tashkil topgan samarali birlamchi bo'g'in faoliyati ixtisoslashtirilgan yordamni kuchaytirishdan ko'ra iqtisodiy foydaliroqdir.

Sog'lijni sao'lash birlamchi tizimi shifokorlari aholiga yoshi, jinsi yoki kasallik turidan qat'iy nazar, keng ko'lamli va uzlusiz tibbiy yordam ko'rsatish uchun oilaviy tibbiyot faniga mos keluvchi asosiy bilim va ko'nikmalarini egallagan bo'lishi lozim. OShning asosiy vazifalari – aholining salomatligini saqlash, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va kasalliklarni oldini olishdir. Profilaktik, davolash va palliativ yordam oila va jamiyat uchun o'tkazilib, uni patsient hayotining jismoniy, ruhiy, ijtimoiy va madaniy tomonlarini hisobga olgan holda, sog'lijni saqlashning boshqa soha mutaxassislari bilan hamkorlikda olib boriladi. Bularidan, poliklinik tizimdagи terapevtlar va pediatrlarning hissasi kattadir. Mutaxassis tomonidan egallangan bilimlarning deyarli yarmisi, u o'z bilimini oshirmsa, har besh yilda eskirish tendentsiyasiga egaligini bilgan holda, OShlar va terapevtlar patsient uchun samarali, xavfsiz va qulay bo'lgan malakali tibbiy yordam ko'rsatishi uchun o'zining bilim va ko'nikmalarini doimo, tizimli ravishda oshirib borishi lozim.

"Oilaviy tibbiyotda yo'tal, balg'am va qon tupurish bilan kechuvchi kasalliklarni differentsial tashxislash va zamonaviy davolash" mavzusida malaka oshirish kursi o'quv dasturi qishloq vrachlik punktlari, qishloq va shahar oilaviy poliklinikalari, ko'p tarmoqli markaziy poliklinikalar terapevtlari, oilaviy shifokorlar va boshqa, o'z bilimini takomillashtirishni rejalashtirgan shifokorlar uchun

mo‘ljallangan bo‘lib, ularning nafas olish tizimining yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasalliklari bo‘yicha bilimlari va ko‘nikmalarini mutaxassislikning malakaviy talablariga mos ravishda oshirishiga qaratilgandir. Shuningdek qishloq uchastka shifoxonalari, oilaviy shifokor punkti, qishloq va shahar oilaviy poliklinikalari, ko‘p tarmoqli markaziy poliklinikalar shifokorlari uchun bronxial astma va o‘pka obstruktiv kasalliklari rivojlanishi xavfini kamaytirish maqsadida baholash va bu kasalliklarni olib borish bo‘yicha klinik protokollar JSST ekspertlari tomonidan ishlab chiqilgan va Sog‘liqni saqlash vazirligining etakchi mutaxassislari ishchi guruhi tomonidan moslashtirilgan bo‘lib, protokollarda pulmonologik kasalliklar rivojlanish xavfi mavjud bo‘lgan patsientlar va yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasalliklarni xarakterlovchi simptomatik shikoyatlar bilan birinchi marotaba tashrif buyurgan bemorlarni ko‘rikdan o‘tkazish va ular bilan so‘rov o‘tkazish uslubiyati tavsiflangan. TKMP sharoitlarida patsientlarni ko‘rikdan o‘tkazish, differentsial diagnostika qilish va davolash bo‘yicha chora-tadbirlar tavsiya qilingan hamda tuman ko‘p tarmoqli markaziy poliklinikasiga (pulmonolog huzuriga) va tuman markaziy kasalxonasiga (statsionar davolanish uchun) yo‘llanma berish mezonlari keltirilgan. Patsientlar va ularning oila a’zolari uchun pulmonologik kasalliklarning paydo bo‘lishi va ularning kuchayishiga olib keluvchi xavf omillari va mazkur kasalliklarni oldini olish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan.

O‘quv dasturning dolzarbligi amaliyatga asoslangan va muammolarga yo‘naltirilgan yondoshuv asosida amaliy tibbiy yordamning zamonaviy ehtiyojlaridan kelib chiqib, o‘quv materiallari va jarayonlar O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash tizimining va mutaxassislikning o‘ziga xos kasbiy ehtiyojlariga qaratilgan. Dastur asosiy va eng yangi adabiyotlardan, chet el olimlarining tarjima qilingan adabiyotlaridan, milliy va jahon standartlari asosida tuzilgan me’yoriy hujjatlardan, shu bilan bir qatorda, birlamchi tibbiy-sanitariya yordami doirasidagi me’yoriy hujjatlar asosida tuzildi. Bular quyidagilardir:

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 06.05.2019 yildagi PQ-4310, “Tibbiyot va Farmasevtika ta’limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” qarori,

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 07.04.2020 yildagi PQ-4666, “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzlusiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora tadbirlari to‘g‘risida” qarori

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 27.09.2017 yildagi № 769-sonli “Tibbiy kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 13.09.2017 yildagi № 718-sonli “Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida tibbiy xizmatlar sifatini yaxshilashga, o‘tkazilayotgan profilaktika tadbirlarining samaradorligi uchun mas’uliyatni oshirishga doir qo‘srimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”,

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020-yil 15.06. N160 Buyrug‘i “Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarining uzlusiz malakasini

oshirish tizimini tashkil etish bo‘yicha me’yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to‘g‘risida”,

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020 yildagi № 363-sonli va 2021 yil 15.02. dagi №31-sonli “O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining tizimidagi tibbiyot muassasalarida yuritiladigan tibbiy hisob hujjatlarni tasdiqlash haqida” buyrug‘i;

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2022-yil 17.01 N16 sonli buyrug‘i,

“O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi tizimidagi ambulatoriya-poliklinika muassasalarida yuritiladigan tibbiy hisob hujjat shakllarini takomillashitirish to‘g‘risida”;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Tibbiyot muassasalari xodimlarini moddiy qo‘llab-quvvatlash hamda rag‘batlantirishni kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2022 yil 17 maydagi PF-136-son Farmoni ijrosini ta‘minlash to‘g‘risida

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 08.09.2017 yildagi № 517-sonli “Toshkent shahar ko‘p tarmoqli markaziy va oilaviy poliklinikalar faoliyatini tashkil etish haqida” buyrug‘i;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-2021 yillarda O‘zR rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi; O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ko‘tarilgan yoshlar ma’naviyatini yuksaltirish va ularning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo‘yicha 5 ta tashabbus loyihasi, 2019 yil;

“Professional ta’lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo‘srimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 06.09.2019 yildagi Farmoni;

“Dori vositalarni noqonuniy aylanishining oldini olish choralarini kuchaytirish to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 06.09.2019 yildagi Qarori;

“Huquqiy monitoringning zamonaviy mexanizmlari asosida qonun hujjatlari ijrosining samaradorligini oshirish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 04.11.2019 yildagi Qarori;

“Reproduktiv yoshdagи ayollar, homiladorlar va bolalarga ko‘rsatiladigan tibbiy yordam sifatini oshirish va ko‘lamini yanada kengaytirish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 09.11.2019 yildagi Qarori;

“2017-2021-yillarda mamlakatimizni rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi” O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 07.02.2017 yildagi Farmoni;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ko‘tarilgan yoshlar ma’naviyatini yuksaltirish va ularning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo‘yicha 5 ta tashabbus loyihasi, 2019 y.

1.5. Dastur hajmi.

Hozirgi vaqtda oilaviy shifokorlik punktlari, oilaviy poliklinikalar, ko‘p tarmoqli markaziy poliklinikalar OShlari va boshqa, o‘z bilimini oilaviy tibbiyot bo‘yicha takomillashtirishni rejalashtirgangan poliklinik shifokorlar uchun “Oilaviy tibbiyotda yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarni differentsial tashhislash va zamonaviy davolash” moduli bo‘yicha umumiyligi malaka oshirish kursi davomiyligi 12 kun bo‘lib (72 kredit), bu vaqtda shifokor sog‘liqni saqlashning birlamchi bo‘g‘inida ishslash uchun kerak bo‘lgan zamonaviy bilim va ko‘nikmalarni egallaydi

1.6.O‘qish shakli: “Oilaviy tibbiyotda yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarni differentsial tashhislash va zamonaviy davolash” moduli bo‘yicha mavzuli malaka oshirish kursi ishdan to‘liq ajralgan holda o‘tkazilib (alohida ko‘rsatmalar bundan istisno), ilg‘or pedagogik va innovatsion-interfaol ta’lim texnologiyalarini yordamida amalga oshiriladi.

1.7.Mashg‘ulotlarni o’tish tartibi: kuniga 6 kredit, haftasiga 72 kredit, 8.30 dan 13.20 gacha, 40 daqiqalik tushlik tanaffus va har 2 akademik soatli (80 daqqa) mashg‘ulotdan so‘ng 10 daqiqalik tanaffus. Dasturning umumiyligi – 72 kredit (2 hafta).

1.8.Malaka oshirishdan so‘ng beriladigan hujjat. “Oilaviy tibbiyotda ko‘p uchraydigan kasallikkarni tashxislash va zamonaviy davolash” moduli bo‘yicha umumiyligi malaka oshirish kursini tugatib, yakuniy imtihonlarni muvaffaqiyatli topshirgandan so‘ng, unga tegishli namunadagi sertifikat topshiriladi.

2.REJALASHTIRILAYOTGAN TA’LIM NATIJALARI

2.1. “Oilaviy tibbiyotda yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarni differentsial tashhislash va zamonaviy davolash” mavzusida malaka oshirish kursi o‘quv dasturi ma’lumotlarini egallash natijasida takomillashtirilishi (yangilanishi) lozim bo‘lgan kasbiy kompetentsiyalar ushbu mutaxassislikning malakaviy xarakteristikasiga mos ravishda amalga oshiriladi.

Kasbiy kompetentsiyalar: Yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarni erta aniqlash, tashhislash, zamonaviy standartlar bilan davolash, samarali oldini olish, maslahat berish, O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi tasdiqlagan va tavsiya etgan standartlar asosida yuqori sifatlari tibbiy yordam ko‘rsatish; o‘z faoliyatini jamiyatda qabul qilingan ma’naviy-huquqiy me’yorlarga ko‘ra yuritish, konfidentsial ma’lumotlar bilan ishslashda shifokorlik etikasi, qonunlar, me’yoriy-xuquqiy talablarga rioya qilish, shifokorlik sirini saqlash.

“Oilaviy tibbiyotda yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarni differentsial tashhislash va zamonaviy davolash” mavzusida mavzuli malaka oshirish kursida tahsil olish yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarni erta aniqlash, davolash-profilaktika chora-tadbirlarini rejalashtirish va o‘tkazish, asoratlarni oldini olish, kasalliklarga olib keluvchi xavf omillarini aniqlash

va ularni modifikatsiyalash, aholida o‘z salomatligini saqlash, nogironlik oldini olish, sog`lom turmush tarzi va sog`lom oilani shakllantirish bo‘yicha sanitariya-targ‘ibot ishlarini olib borish.

3.DASTUR MAZMUNI

3.1.Mavzuli malaka oshirish dasturining o‘quv rejasи (72 kredit)

№	Modul, bo‘lim va mavzular nomi	Kredit	Auditoriya mashg‘ulotlari			Attestatsiya	
			Ma’ruza	Amaliy yo‘nalishdagi mashg`ulotlar			
				Amaliy mashg‘ u-lot	Simulyatsion o‘quv	Seminar	
1	Oilaviy shifokor tomonidan o‘pka funktsiyasini baholash. Yo‘tal sindromi.	6		5			1
2	Yo‘talning turlari, qulqoq, tomoq, burun kasalliklari (faringit va laringit, bakterial va virusli traxeit, bronxiolit, o‘tkir bronxit)	6		6			
3	Yo‘tal bilan kechuvchi nafas yo‘llari kasalliklarini asosiy sabab lari, klinik kechishi, qiyosiy tashxislash va zamонавиy davo lashning umumiy tamoyillari.	6		6			
4	Respirator distress sindromi, parazitar kasalliklar, jarohat lar, nafas yo’llarida yot jism, plevritlar) qiyosiy	6		6			

	tashhislash, tashhislash va zamo naviy davolashning umumiy tamoyillari, OSh taktikasi						
5	Qon tuflash va bal g‘am ajralish sindromi. Qon tuflash va balg‘am ajralish bezovta qilayotgan bemorlarni tashhislash va davolashning umumiy tamoyillari	6		6			
6	Yo‘tal asoratlari. O‘t kir va surunkali nafas etishmovchiligi. Bronxoektaz kasalligi, o‘pka raki, plevritlarni qiyosiy tashhislash va zamonaviy davolashning umumiy tamoyillari. Shifokor taktikasi. Profilaktika.	6		6			
7	Sil kasalligini aniqlash va davolashda umu miy amaliyot vrachi ning o‘rni hamda vazifalari.	6		6			
8	Balg‘am bilan qon ajralishiga sabab bo‘luv chi asosiy guruh kasal liklari. Bronxobstruktiv sindrom, uning turlari. Surunkali obstruktiv o‘pka kasalligini tashxislash va davolash. Dispanserizatsiya	6		6			

9	Surunkali obstruktiv o‘pka kasalligi, bronxial obstruktsiya pato genezi, klassifikatsiya si, turlari (allergik, im mun, infektsion yal lig`lanishli, obstruk siyali, irriativ, gemo dinamik, endokrin gu moral, nevrogen, kim yoviy toksik bronxo obstruktiv sindrom), qiyosiy tashhislash, tashhislash va zamona viy davolashning umumi y tamoyillari, shifo kor taktikasi.	6		6			
10	Bronxial astma tash hislash va davolash ning umumi y tamoyil lari. Pikfloumetriya. Ko‘rsat gichlar tahlili. Bronxodilatatsion sina malar.	6		6			
11	Bronxial astma va o‘paning surunkali obstruktiv kasalliklari bo‘yicha PEN klinik protokollarni qo‘llash. JSSTning PEN bo‘yi cha moslashtirilgan klinik protokoli. Bronxial astma ka salligini olib borish (JSSTning PEN bo‘yi cha 3 - klinik protoko li).	6		6			
12	Bronxial astma va o‘p kaning surunkali ob struktiv kasalliklari	6		5			1

	bo‘yicha PEN klinik protokollarni qo‘llash. O‘pka surunkali obs truktiv kasalligini olib borish (JSSTning PEN bo‘yicha 4 – kli nik protokoli). O‘SOK ni nazorat qilish bo‘yi cha baholash					
JAMI		72		70		2

1-Mavzu: Oilaviy shifokor tomonidan o‘pka funksiyasini baholash. Yo‘tal sindromi.

2-Mavzu: Yo‘talning turlari, qulqin, tomoq, burun kasalliklari (faringit va laringit, bakterial va virusli traxbeit, bronxiolit, o‘tkir bronxit)

3-Mavzu: Yo‘tal bilan kechuvchi nafas yo‘llari kasalliklarini asosiy sabablari, klinik kechishi, qiyosiy tashxislash va zamonaviy davolashning umumiy tamoyillari.

4-Mavzu: Respirator distress sindromi, parazitar kasalliklar, jarohatlar, nafas yo‘llarida yot jism, plevritlar) qiyosiy tashhislash, tashxislash va zamonaviy davolashning umumiy tamoyillari, OSh taktikasi

5-Mavzu: Qon tuflash va balg‘am ajralish sindromi. Qon tuflash va balg‘am ajralish bezovta qilayotgan bemorlarni tashhislash va davo lashning umumiy tamoyillari. Traxeobronxial diskineziya, pnevmoniya sabablari, klinik kechishi, klassifikatsiyasi, turlari (shifoxona ichi, shifoxonadan tashqari, atipik va immuntanqisligi pnevmoniyalari), qiyosiy tashxislash va zamonaviy davolashning umumiy tamoyillari. Shifokor taktikasi.

6-Mavzu: Yo‘tal asoratlari. O‘tkir va surunkali nafas etishmovchiligi. Bronxoektaz kasalligi, o‘pka raki, plevritlarni qiyosiy tashhislash va zamonaviy davolashning umumiy tamoyillari. Shifokor taktikasi. Profilaktika.

7-Mavzu: Sil kasalligini aniqlash va davolashda umumiy amaliyot vrachining o‘rni hamda vazifalari. Sil patogenezi va immunitet fenomenlari, klassifikatsiyasi, sil intoksikatsiyasi, kechishi, tashhis qo‘yish mezonlari, silga qarshi o‘tkaziladigan chora tadbirdarda shifokor vazifalari, dispanser nazoratda turuvchi bemorlar guruhlari, DOTS dasturi, sil toifasidan kelib chiqib bemorlarni muqobil davolash tamoyillari

8-Mavzu: Balg‘am bilan qon ajralishiga sabab bo‘luvchi asosiy guruh kasalliklari. Bronxoobstruktiv sindrom, uning turlari. Surunkali obstruktiv o‘pka kasalligini tashxislash va davolash. Dispanserizatsiya ishlari.

9-Mavzu: Surunkali obstruktiv o‘pka kasalligi, bronxial obstruktsiya patogenezi, klassifikatsiyasi, turlari (allergik, immun, infektsion yallig‘lanishli, obstruktsiyali, irriativ, gemodinamik, endokrin gumoral, nevrogen, kimyoviy toksik

bronxoobstruktiv sindrom), qiyosiy tashhislash, tashhislash va zamonaviy davolashning umumiy tamoyillari, shifokor taktikasi.

10-Mavzu: Bronxial astma tashhislash va davolashning umumiy tamoyillari. Pikfloumetriya. Ko‘rsatkichlar tahlili. Bronxodilatatsion sinamalar.

Bronxial astma, astmaga olib keluvchi xavf omillari, klassifikatsiyasi, uning rivojlanish mexanizmlari, patogenetik shakllari, kechishi, asoratlari, solishtirma tashhislash mezonlari, tashxislash va davolashning umumiy tamoyillari. Pikfloumetriya. Ko‘rsatgichlar tahlili. Bronxodilatatsion sinamalar.

11-Mavzu: Bronxial astma va o‘pkaning surunkali obstruktiv kasalliklari bo‘yicha PEN klinik protokollarni qo‘llash. JSSTning PEN bo‘yicha moslashtirilgan klinik protokoli. Bronxial astma kasalligini olib borish (JSSTning PEN bo‘yicha 3 - klinik protokoli). 12 yoshdan katta bolalar va kattalar uchun bronxial astma kasalligini nazorat qilish bo‘yicha baholash testi. 4 yoshdan 11 yoshgacha bo‘lgan bolalar uchun bronxial astma kasalligini nazorat qilish bo‘yicha baholash testi.

11-Mavzu: Bronxial astma va o‘pkaning surunkali obstruktiv kasalliklari bo‘yicha PEN klinik protokollarni qo‘llash. O‘pka surunkali obstruktiv kasalligini olib borish (JSSTning PEN bo‘yicha 4 - klinik protokoli). O‘SOKni nazorat qilish bo‘yicha baholash

3.2. Simulyatsion kurs (tibbiy trening) kurs mazmuni

Nº	Simulyatsiya uchun maxsus anjomlar	O‘SKni o‘tkazish joyi	Shakllanadigan kasbiy ko‘nikmalar
	Nafas olish auskultatsiyasi modeli M-81 S Yurak auskultatsiyasi modeli Ko‘krak tekshiruvi trenajeri Jonlantirish trenajeri Pikfluometr Ingalyator	Toshkent tibbiyot akademiyasining simulyatsion o‘qitish markazi	Nafas a’zolar palpatsiyasi Nafas a’zolar perkussiyasi Nafas a’zolar auskultatsiyasi Pikfloumetriya EKG-monitoring Yurak-o‘pka reanimatsiyasi Ingalyatori qo‘llash

3.2.O‘quv modullari

3.2.1. O‘quv moduliga 72 kredit ajratilgan.

Tinglovchida kasbiy kompetentsiyaning shakllanishini ta’minalash:

- bilishi lozim

- O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti, Vazirlar mahkamasi, Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi, Sog‘liqni saqlash vazirligi va boshqa yuqori tashkilotlarning sog‘liqni saqlashga, tibbiyat xodimlarini bilimini oshirishga qaratilgan turli hujjatlar mohiyati;
- ambulatoriya-poliklinika muassasalarida yuritiladigan me’yoriy va tibbiy hisob hujjatlari mohiyati;
- Sog‘liqni saqlashning birlamchi bo‘g‘inida odam OIV infektsiyasi muammosi;
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarning dolzarb muammolari;
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi keng tarqalgan kasallikkarni tashhislash va davolashda yangi zamonaviy texnologiyalar;
- SSBBda yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi keng tarqalgan kasallikkarni oldini olish\profilaktikasining asosiy usullari, turlarini va tamoyillari;
- salomatlik kontseptsiyasi va targ‘iboti tamoyillari;
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarda dalillarga asoslangan tibbiyat tamoyillari;
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarda chalingan bemorlar bilan zamonaviy muloqot va maslahat tamoyillari
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarning epidemiologik ma’lumotlari, etiologik omillari va xavf omillari, zamonaviy patogenez, tasnifi, tashxislash usullari, shu jumladan, erta aniqlash, turli bosqichlarda davolash usullari, birlamchi va ikkilamchi profilaktikasini;

- **bajarishi lozim**

- O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti, Vazirlar mahkamasi, Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi, Sog‘liqni saqlash vazirligi va boshqa yuqori tashkilotlarning sog‘liqni saqlashga, tibbiyat xodimlarini bilimini oshirishga qaratilgan turli hujjatlar mohiyatini to‘g‘ri talqin qilish va aholi orasida targ‘ibot qilish;
- ambulatoriya-poliklinika muassasalari me’yoriy va tibbiy hisob hujjatlarni to‘g‘ri yuritish;
- Sog‘liqni saqlashning birlamchi bo‘g‘inida odam OIV infektsiyasini tashhislash, davolash va oldini olish;
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish sindromi bilan kechuvchi bemorlarni yuqori malakali so‘rab-surishtirish;
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish sindromi bilan kechuvchi bemorlarni fizikal tekshiruvini yuqori darajada o‘tkazish;
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish sindromi bilan kechuvchi bemorlarni SSBBda asosiy tashxislash, davolash chora-tadbirlarini aniqlash;
- o‘z malakaviy xarakteristikasi doirasida yo‘tal, balg‘am va qon tupurish sindromi bilan kechuvchi kasallikkardagi tashhislash va davolash muolajalarini mustaqil o‘tkazish;
- SSBBda o‘tkaziladigan qo‘srimcha tekshiruvlar natijalarini tahlil qilish;
- SSBB sharoitida keng tarqalgan yo‘tal, balg‘am va qon tupurish bilan kechuvchi kasallikkarni mustaqil, kompleks, individuallashgan holda o‘tkazish;

- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish sindromi bilan kasallangan bemorlarda reabilitatsion chora-tadbirlar ishlab chiqish va olib borish;
- yo‘tal, balg‘am va qon tupurish sindromi bilan kechuvchi bemorlarni o‘z vaqtida maqsadli mutaxassis maslahati, statsionar davoga yo‘llash;
- ilmiy adabiyot va Internetda dalillarga asoslangan tibbiyat eng zamonaviy ma`lumotlarni qidirish, olish va o‘z amaliyotida qo‘llash;
- SSBda qo‘llaniladigan asosiy tibbiy hujjatlarni yuritish.

4.DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK TA’MINOTI

4.1.O‘quv bazalari. Umumiyligi malaka oshirish tsikllari Toshkent tibbiyot akademiyasining Vrachlar malakasini oshirish kafedrasida amalga oshiriladi. Ushbu kafedraning o‘quv bazalari Toshkent shahrining № 9- va № 16-oilaviy poliklinikalarida joylashgan.

№ 9-sonli oilaviy poliklinika Toshkent shahrining Mirzo Ulugbek tumanida joylashgan bo‘lib, 39250 aholiga xizmat ko‘rsatadi, 2650 kv.m maydonga ega va 1 smenada 180 ta bemor qabuliga mo‘ljallangan. № 16-sonli oilaviy poliklinika Toshkent shahrining Olmazor tumanida joylashgan bo‘lib, 35720 ta aholiga xizmat ko‘rsatadi, 7156 kv.m maydonga ega va 1 smenada 320 ta bemor qabuliga mo‘ljallangan.

Har ikkala o‘quv bazasi o‘quv jarayoni amalga oshirish uchun kerak bo‘lgan jihozlar, hamda mulyajlar, kompyuterlar, proektor, doska, flipchartlar, kutubxonalar, xirurgik va ginekologik muolajalar uchun asboblar, elektrokardiograf, pikfloumetr, oftalmo-otoskop, kamerton kabilar bilan ta`minlangan.

Har ikki o‘quv bazasidagi auditoriyalar umumiyligi soni – 10 ta, mebel jihozlari, doskalar, 20 ta kompyuter, 2 ta proektor va boshqa tashkiliy texnika bilan jihozlangan. O‘quv auditoriyalaridan tashqari, 2 ta kompyuter xonalari va 2 ta kutubxonalar bor.

Shu bilan birga, har ikkala oilaviy poliklinikalarda rentgen-apparatlar, flyuorografiya, UTT, elektrokardiograflar, klinik va bioximik laboratoriylar bor.

4.2.Dastur bo‘yicha auditoriya mashg‘ulotlarini o‘tkazish uchun zarur jihozlar ro‘yxati: simulyatsion jihozlar, multimedia jamlanmasi, o‘quv doska, flipchat, marker. Modullar bo‘yicha tavsiya qilinadigan o‘quv uslubiy hujjatlar, tarqatma materiallar, nazorat savollari, adabiyotlar elektron nusxada saqlanadi.

4.3.Adabiyotlar ro‘yxati

4.3.1.Qonunchilik va me’yoriy-huquqiy hujjatlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to’g‘risidagi qonuni”;
- 2.Sog`lijni saqlash xodimlari malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash tizimi faoliyatini tashkil etish va boshqarishga qo‘yiladigan davlat talablari;

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 5.05.2017 yildagi “O‘zbekiston Respublikasida tibbiy ta’lim tizimini yanada isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2956-son qarori;

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 7.12.2018 yildagi № 5590сонли “O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni;

5.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 06.05.2019 yildagi PQ-4310, “Tibbiyat va Farmasevtika ta‘limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” qarori,

6.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 07.04.2020 yildagi PQ-4666, “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzlusiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora tadbirlari to‘g‘risida” qarori

7. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 27.09.2017 yildagi № 769-sonli “Tibbiy kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori;

8. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 13.09.2017 yildagi № 718-sonli “Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida tibbiy xizmatlar sifatini yaxshilashga, o‘tkazilayotgan profilaktika tadbirlarining samaradorligi uchun mas‘uliyatni oshirishga doir qo‘sishma chora-tadbirlar to‘g‘risida”,

9. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020-yil 15.06. N160 Buyrug‘i “Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarining uzlusiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo‘yicha meyoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to‘g‘risida”,

10. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020 yildagi № 363-sonli va 2021 yil 15.02. dagi №31-sonli “O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining tizimidagi tibbiyat muassasalarida yuritiladigan tibbiy hisob hujjatlarni tasdiqlash haqida” buyrug‘i;

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2022-yil 17.01 N16 sonli buyrug‘i,

“O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi tizimidagi ambulatoriya-poliklinika muassasalarida yuritiladigan tibbiy hisob hujjat shakllarini takomillashtirish to‘g‘risida

11.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Tibbiyat muassasalari xodimlarini moddiy qo‘llab-quvvatlash hamda rag`batlantirishni kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2022 yil 17 maydagi PF-136-son Farmoni ijrosini ta’minlash to‘g‘risida

12. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 08.09.2017 yildagi № 517-sonli “Toshkent shahar ko‘p tarmoqli markaziy va oilaviy poliklinikalar faoliyatini tashkil etish haqida” buyrug‘i;

13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-2021 yillarda O‘zR rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi; O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ko‘tarilgan yoshlar ma’naviyatini

yuksaltirish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo'yicha 5 ta tashabbus loyihasi, 2019 yil;

14.“Professional ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 06.09.2019 yildagi Farmoni;

15. “Dori vositalarni noqonuniy aylanishining oldini olish choralarini kuchaytirish to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 06.09.2019 yildagi Qarori;

16.“Huquqiy monitoringning zamonaviy mexanizmlari asosida qonun hujjatlari ijrosining samaradorligini oshirish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 04.11.2019 yildagi Qarori;

17.“Reproduktiv yoshdagi ayollar, homiladorlar va bolalarga ko‘rsatiladigan tibbiy yordam sifatini oshirish va ko‘lamini yanada kengaytirish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 09.11.2019 yildagi Qarori;

18.“2017-2021-yillarda mamlakatimizni rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi” O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 07.02.2017 yildagi Farmoni;

19.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ko‘tarilgan yoshlar ma’naviyatini yuksaltirish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo'yicha 5 ta tashabbus loyihasi, 2019 y.

20. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ‘Professional ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 06.09.2019 yildagi Farmoni;

21. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 7.12.2018 yildagi № 5590-sonli “O‘zR sog‘liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni;

22. O‘zbekiston Respublikasi SSVning 18.09.2017 yildagi №535-sonli “BTSYO muassasalarida profilaktik chora-tadbirlarning samaradorligi uchun mas’ulligini oshirish choralarini to‘risida” buyru‘i va boshqa me’yoriy hujjatlar.

23. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10 noyabrdagi PQ-4887-son qarori aholining sog‘lom ovqatlanishini ta‘minlash BO‘YICHA qo’shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida

24. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.07.2021 y. PQ-5199-son "Sog‘liqni saqlash sohasida ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam ko‘rsatish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori

25. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 12 noyabrdagi PF-6110-son Farmoni Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari faoliyatiga mutlaqo yangi mexanizmlarni joriy qilish va sog‘liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlar samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida

26. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 7 dekabrdagi PF-5590-son Farmoni 2019-2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasining sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish kontseptsiyasi

27. 2022 yil 18 mart Xalqaro forumlar saroyida Prezident Shavkat Mirziyoev ishtirotida "Tibbiyotdagi islohotlar - inson qadri uchun" mavzusidagi ochiq muloqot

28. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 2 oktyabrdagi PQ-4847-son qarori Sog'liqni saqlash sohasida Davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida

29. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 12 noyabrdagi PQ-4891-son qarori Tibbiy profilaktika ishlari samaradorligini yanada oshirish orqali jamoat salomatligini ta'minlashga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida

30. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 12 noyabrdagi PQ-4890-son qarori Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini Sirdaryo viloyatida joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida

31. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 25 maydagi PQ-5124-son qarori Sog'liqni saqlash sohasini kompleks rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida

4.3.2.Dasturda ko'zda tutilgan mavzular bo'yicha tavsiya qilinadigan o'quv-uslubiy hujjatlar va materiallar ro'yxati

1. Umumiy amaliyot vrachi qo'llanmasi 2011 y, 1 tom, 6 bo'lim 155-173 b
2. .“Справочник врача общей практики” 2010 y, 295-311b.
3. “Ichki kasalliklar “ Gadayev A.G. Toshkent 2014 y.
4. Ichki kasalliklar. Abdigaffar Gadayev. Qayta ishlangan va to'ldirilgan ikkinchi nashr. Toshkent-2019
- 5.“Oilaviy tibbiyotda surunkali obstruktiv o'pka kaksalligi menejmenti” Diplomdan keyingi uzlusiz tibbiy ta`lim tinglovchilar uchun uslubiy qo'llanma. Toshkent 2022 y, R.K.Dadabayeva., U.F.Abduganieva., O.F.Eshmamatov
6. Jahon sog`liqni saqlash tashkilotining asosiy yuqumsiz kasalliklar bo'yicha moslashtirilgan klinik protokollari Toshkent 2022. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi jahon sog`liqni saqlash tashkiloti.
7. Bronxial astma va o'pka surunkali obstruktiv kasalliklari rivojlanish xavfini baholash va kamaytirish bo'yicha JSSTning moslashtirilgan klinik protokollari «Sog`liqni saqlash tizimini takomillashtirish (Salomatlik-3)» loyihasi (jahon banki) Toshkent -2014
8. Terapevtik kasalliklarni klinik bayonnomalari, tashhislash va davolash standartlari. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 2021 yil 30 noyabrdagi 273-sonli buyrug'iga 13- ilova
9. Ftiziatriya va pulmonologiya yo'nalishi bo'yicha klinik bayonnomalari, tashhislash va davolash standartlari. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 2021 yil 30 noyabrdagi 273-sonli buyrug'iga 9- ilova
10. “Obshaya Vrachebnaya Praktika po Djonu Nobelyu”. Dj.Nobel taxriri ostida. Ingliz tilidan tarjima. – M., Praktika, 2005 y, 1760 bet.

11. Dj.Merta. “Spravochnik vracha obshey praktiki”. “Практика” nashriyot uyi.M., 1998 y. 410 bet.
12. “Общая врачебная практика по Джону Нобелю” М. “Практика” nashriyot uyi, 2005 y. 637 bet.
13. “Клиническая пульмонология”. Amaliy qo‘llanma. A.M.Ubaydullaeva taxriri ostida. Toshkent, 2015 y
14. “Umumiy amaliyot vrachlari uchun amaliy ko‘nikmalar to‘plami” A.Gadayev, X.Axmedov. “Muharrir nashriyoti” Toshkent 2010 y., 126-142 bet.
15. “ Внутренние болезни по Тинсли Р.Харрисону в двух книгах”. Ingliz tilidan tarjima. – M., Praktika, Moskva, 2002 y
16. “Сборник клинических протоколов по пульмонологии”, «Sog’liqni saqlash tizimini takomillashtirish (Salomatlik-3)» loyihasi. Toshkent -2015 y
- 17.“Пульмонология. Клинические протоколы лечения. Система поддержки принятия врачебных решений”. Moskva, 2021y
18. Shoshilinch tibbiy yordam ko‘rsatish bo‘yicha qo‘llanma (klinik protokollar) 1 jild. “O‘zbekiston” 2019 y., A.M. Xadjibaev., X.A.Akilov, R.N.Akalaev
19. “Неотложная помощь”. S.S.Vyalov. Moskva. AST, 2022 y
20. “Пульмонология. Клинические протоколы лечения”. Belevskiy A.S., Avdeeva S.N. ANO “Центр аналитического развития социального сектора” Moskva, 2021 y.
- 21.“ Фармакология”. Svistunov A.A. va Tarasov V.V. taxriri ostida, 2018 y., 748 b.“Anatomiya cheloveka”. Atlas. III tomda. Sapin M.R. 2018 y.

4.3.3.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari

- 1.Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. T.: O‘zbekiston, 2017 y.,104 b.
- 2.Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan birga quramiz. T.: O‘zbekiston, 2017 y., 488 b
- 3.Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birlgilikda barpo etamiz. T.:2016 y., 56 b.
- 4.Mirziyoev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qa’ttiyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. Toshkent, O‘zbekiston. 1-tom, 2017 yil, 596 bet
- 5.Mirziyoev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. Toshkent, O‘zbekiston. 2-tom, 2018 yil, 512 bet
- 6.Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta`minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O‘zR Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 24 yilligiga bag`ishlangan tantanali marosimdagি ma`ruza. Toshkent, O‘zbekiston. 2017 yil, 50 bet
- 7.Karimov I.A. Tarixiy xotira va inson omili – buyuk kelajagimizning garovidir. – T.: O‘zbekiston, 2012.
- 8.Karimov I.A. Ona yuritimizning baxtu iqboli va buyuk kelajagi yo‘lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. T.:O‘zbekiston, 2015.

3.4.Internet-resurslar

22.Textbook of famali Medicine Robert UYU Rakel.David P. Rakel.2016

23.Textbook of Harrison principles of internal medicine 19th edition. 2015

5.YAKUNIY ATTESTATSIYA

5.1.Yakuniy attestatsiyaga qo‘yiladigan talablar

Yakuniy attestatsiya - kurs yakunida mutaxassislik bo‘yicha nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarni tinglovchilar tomonidan o‘zlashtirish darajasini baholash usuli bo‘lib, tinglovchi tomonidan o‘quv reja va dastur asosida o‘qitilan modullar bo‘yicha egallangan nazariy va amaliy bilimlar, kasbiy kompetentsiya, klinik fikrlash qobiliyatini rivojlanganlik darjasini, olingan bilimlarni amaliy masalalarini hal qilishda qo‘llash mahorati aniqlash va o‘qitish samaradorligini baholashni ko‘zda tutadi. Har bir tinglovchi tasdiqlangan o‘quv reja va dasturlarga muvofiq yakuniy attestatsiyadan o‘tishi shart.

Yakuniy attestatsiya suhbat, test va amaliy ko‘nikmalarni bajarish shaklida o‘tkazilib, o‘tish bali - 70 ball etib belgilangan.

Yakuniy attestatsiya va boshqa nazorat turlarini o‘tkazish tartibi malaka oshirish va qayta tayyorlash ta‘lim muassasasi o‘quv-uslubiy kengashida muhokama qilingan, tasdiqlangan va ishchi o‘quv dasturlarida aniq keltirilgan “Tinglovchilarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini baholash to‘g‘risidagi NIZOM”da ko‘rsatilgan baholash mezonlari asosida bajariladi.

Yakuniy attestatsiya quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

- 1- test sinovi;
- 2- amaliy ko‘nikmani baholash;
- 3- yakuniy suhbat (vaziyatli masalalarini echish).

Test sinovi – malaka oshirish mutaxassisligi bo‘yicha kafedrada ishlab chiqilgan test banki asosida o‘tkaziladi. Test sinovi natijalari quyidagicha baholanadi: to‘plangan to‘g‘ri javoblar hajmi umumiy test topshiriqlari ulushining 70%ni va undan ortig`ini tashkil etganda - “o‘tdi”, 69% va undan kam natijaga erishilganda - “o‘tmadi” deb baholanadi. Tinglovchilarning tayanch bilimlarini aniqlash va yakuniy test sinovini o‘tkazish uchun mazkur malaka oshirish kursi o‘quv dasturi doirasida tuzilgan bir xil test topshiriqlari bankidan foydalaniladi. Tinglovchiga test topshiriqlari bankidan 50 tadan kam bo‘lmagan hajmda test savollari berilishi tavsiya etiladi. Test sinovidan o‘tgan tinglovchilar yakuniy attestatsiyaning amaliy ko‘nikmani baholash bosqichiga qo‘yiladi.

Amaliy ko‘nikmani egallash darajasini baholashda tibbiyot va farmatsevtika kadrlari malakasini oshirish va qayta tayyorlashga qo‘yiladigan amaldagi Davlat talabi va malaka talablari doirasida tinglovchi tomonidan amalga oshirilishi lozim ko‘nikmalar sinovdan o‘tkaziladi. Baholash natijalari “o‘tdi” va “o‘tmadi” deb belgilanadi. Amaliy ko‘nikmalarini bajarish algoritmi bo‘yicha biron bir qadamni noto‘g‘ri bajargan yoki bajarmagan tinglovchi yakuniy attestatsiyaning mazkur

bosqichidan “o‘tmagan” deb hisoblanadi va keyingi yakuniy suhbat bosqichiga kiritilmaydi.

Yakuniy suhbat bosqichida tinglovchiga har biri 5 ta savoldan iborat 2 ta vaziyatli masala beriladi. Vaziyatli masalalarni echish natijasi mazkur vaziyatli masalada belgilangan savollarga berilgan to‘g‘ri javoblar soni asosida shakllantiriladi. Nazoratning ushbu turi berilgan umumiy to‘g‘ri javoblar soni 7 ta (70%) va undan ortiq bo‘lganda – “o‘tdi”, 6 ta va undan kam bo‘lgan hollarda – “o‘tmadi” sifatida baholanadi.